

Uppklarade brott

2013

RV0103

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Rättsväsende

A.2 Statistikområde

Brott

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Statistiken över uppklarade brott är en del av den officiella statistiken inom rättsväsendet (Kriminalstatistik). Statistiken omfattar händelser som anmälts som brott till rättsväsendets myndigheter och sedan fått ett beslut som gör att brottet räknas som uppklat.

A.4 Beställare

Brottsförebyggande rådet (Brå)
Kontaktpersoner: Linn Brandelius
Telefon: 08-504 454 09
Telefax: 08 - 401 87 53
e-post: linn.brandelius@bra.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Brottsförebyggande rådet (Brå)
Kontaktperson: Linn Brandelius
Telefon: 08-504 454 09
Telefax: 08 - 401 87 53
e-post: linn.brandelius@bra.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Förordning (2001:100) om den officiella statistiken

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Enligt 19 § 1 st lagen (2001:99) om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras hos de statistikansvariga myndigheterna när uppgifterna inte längre behövs för sitt ändamål.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering berör statistiken från brottsstatistikregistren.

A.10 Syfte och historik

Syftet med statistiken över uppklarade brott är att redovisa de uppklarade brottns struktur och utveckling i Sverige, andelen brott som klaras upp samt ge en bild av vilka beslut som tagits.

Statistiken över uppklarade brott baseras på beslut som fattas av polisen och åklagarna. Vissa av dessa beslut definieras som brottsuppklarande. Statistiken ger en bild av de uppklarade brottns omfattning, struktur, regionala fördelning och utveckling över tid.

Statistik över polisanmälda brott och uppklarade brott har kontinuerligt förts från år 1950. Statistiska centralbyrån (SCB) skötte produktionen av brottsstatistik fram till 1995 års statistik. Därefter övertog Brottsförebyggande rådet ansvaret för statistikproduktionen. Statistiken har under årens lopp påverkats av olika förändringar i bl.a. lagstiftning, statistikrutiner, förändringar i ärendehanteringssystem hos rättsväsendets myndigheter, fördelning av resurser hos Polisen, Åklagarmyndigheten och andra myndigheter inom rättsväsendet, försäkringsbestämmelser m.m. Dessa påverkningar har i vissa fall gett effekter på statistikens jämförbarhet över tid.

A.11 Statistikanvändning

De huvudsakliga användarna av statistikprodukten Anmälda brott är:

- Regeringen, främst Justitiedepartementet, för uppföljning och styrning av rättsväsendet.
- Statliga myndigheter inom rättsväsendet, främst Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen, för underlag till planering, analys och uppföljning av verksamheten.
- Brottsförebyggande rådet för forskning och utredningsarbete.
- Riksrevisionen och Statskontoret för granskning av den brottsutredande verksamheten inom rättsväsendet.
- Polisregioner och polisområden som underlag för analys och uppföljning av den egna verksamheten.
- Kriminologiska, sociologiska och juridiska institutioner vid olika universitet samt Polishögskolan.
- Branschorganisationer för analys av polis och åklagares hantering av olika brottstyper.
- Riksdagens upplysningstjänst, massmedier, m.fl. för allmän information om ärendehandläggningen regionalt och i hela riket.
- Allmänheten för insyn i de brottsutredande myndigheternas verksamhet.

A.12 Uppläggning och genomförande

Statistiken över uppklarade brott är en totalundersökning. Underlaget bygger på de uppgifter som Polisen, Tullen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Kustbevakningen registrerar i sina administrativa system. Uppgifterna kommer huvudsakligen från polisens system RAR (Rationell Anmälan Rutin) samt PUST (Polisens Utredningsstöd) men även från Åklagarmyndighetens system CÅBRA. Uppgifterna levereras löpande till Brå. Hos Brå granskas och bearbetas de för att sedan överföras till Brås databas SOR (Sveriges officiella rättsstatistiksystem).

Preliminär halvårsstatistik över uppklarade brott tas fram cirka två månader efter redovisningsperiodens utgång.

Slutlig årsstatistik över uppklarade brott tas fram cirka två månader efter redovisningsårets utgång. Cirka 1,4 miljoner brott redovisas per år.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Statistiken över uppklarade brott planeras genomgå en revidering med anledning av resultat från en kvalitetsstudie (för mer information, se 2.1 - Tillförlitlighet totalt).

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Se punkt A.10 Syfte och historik.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Brottsstatistikregistret innehåller bland annat uppgifter om anmälda brott och uppklarade brott. I statistiken redovisas antalet brott som anmälts och antalet brott som klarats upp under redovisningsperioden, per brottstyp och typ av uppklarande beslut. Uppklarade brott redovisas för landet och länen.

1.1.1 Objekt och population

Brottsstatistikregistret innehåller samtliga uppklarade brott i Sverige (totalundersökning).

Uppklarade brott:

Med uppklarade brott avses de brott som åklagaren eller polisen fattar ett uppklarande beslut om under ett visst kalenderår (datum för beslut).

Ett uppklarande beslut kan innebära att man lägger ner/avslutar undersökningen. Detta kan t.ex. bero på att man anser att gärningen inte är ett brott; man har inte kunnat styrka att ett brott har begåtts eller att den person som misstänkts för ett brott inte var straffmyndig.

När man funnit en eller flera personer som polis eller åklagare anser vara skäligen misstänkta för ett brott registreras varje misstänkt person. Ett brott räknas som uppklarat om man fattar ett uppklarande beslut för åtminstone en av de misstänkta personerna. Uppklarande beslut kan innebära att man beslutar att åtala den misstänkta personen, utfärda ett strafföreläggande, meddela åtalsunderlåtelse. Som uppklarande beslut räknas också vissa beslut som är negativa åtalsbeslut (undersökningen läggs ned), se nedan.

Ett brott är dock inte uppklarat om man anser att man inte kan fortsätta utredningen eftersom spaningsuppslag saknas eller spaningen inte leder till något resultat. Ett brott är inte heller uppklarat om man inte kan styrka att den misstänkte begått brottet eller om den misstänkte är oskyldig. Definitionen på

brott följer samma redovisning som anmälda brott.

Uppklarande beslut (även kallat tekniskt uppklarat, för vissa av dessa finns misstänkt person, men man väljer att lägga ned undersökning innan någon i juridisk mening blivit utpekad för brottet):

- Brott kan ej styrkas
- Gärningen ej brott
- Misstänkt minderårig
- Angivelse saknas/återkallad
- Brottet preskriberat
- Rapporteftergift
- Misstänkt avliden
- Undersökning läggs ned eller inleds ej enligt skäl angivet i rättegångsbalken 23:4A
- Nedläggning enligt LUL 8§
- Misstänkt överlämnad till utländsk myndighet

Uppklarande beslut då misstänkt person finns (även kallat personuppklarat):

- Åtalsbeslut
- Utfärdat strafföreläggande
- Åtalsunderlåtelse

Ej uppklarande beslut:

- Spaningsuppslag saknas
- Ej spaningsresultat
- Misstänkt oskyldig
- Dubbelanmält
- Brottet går uppenbart ej att utreda

1.1.2 Variabler

Nedan följer en lista på de variabler som finns i registret. Alla variabler används inte för uttag av statistiktabeller. Orsaken till detta kan vara att kvaliteten på vissa variabler är bristfällig.

Beslutande myndighet:

Polismyndighet

Åklagarmyndighet

Ekobrottsmyndighet

Tullmyndighet

Brottskoder:

Brottsklassificering vid anmälan

Datum för registrering:

Inskrivningsdatum, d.v.s. datum då polisen registrerade brottet

Upptagandedatum, d.v.s. datum då anmälan inkom till polisen

Datum för tidpunkt/period då brottet begicks:

Brottstidpunkt 1 (fr.o.m.)

Brottstidpunkt 2 (t.o.m.)

Plats (geografiskt) för brottet:

Län

Kommun

Delområde

Brottsanmälans diarienummer

Brottsidentitet för varje brott

Uppgift om misstänkt person

Uppgift om målsägande

Utredning och Lagföringsbeslut (UoL-beslut): Uppklarande beslut samt ej uppklarande beslut på brott

Beslutsdatum för åklagares eller polismyndighets beslut vid avslutad utredning (nedläggning, åtal m.m.)

Beslutande myndighet vid beslut om avslutad utredning (nedläggning, åtal m.m.):

Polismyndighet

Åklagare

Ålder på misstänktperson då första brottet begicks av de brott som avslutas under innevarande år.

1.1.3 Statistiska mått

De flesta beräkningar är antalsräkningar av uppklarade brott uppdelat på olika redovisningsvariabler.

Uppklaringsprocent: andel uppklarade brott beräknas som en procentandel av antalet anmälda brott. Uppklaringsprocenten är uppdelad i tekniskt uppklarade brott och personuppklarade brott. Personuppklarade brott är när någon person bundits till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Tekniskt uppklarade brott är övriga uppklaringsbeslut, förutom de personuppklarade enligt ovan. I de tekniskt uppklarade brotten har man inte juridiskt bundit någon person till brottet.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Följande variabler i rättsstatistikregistret används som redovisningsgrupper i statistiken över uppklarade brott:

Region:

Landet

Län

Brottstyp

Tidsperiod:

År

Halvår

Anmälda brott (brottstyper)
Uppklarade brott (brottstyper)
Typ av uppklarande beslut då inte misstänkt person finns
Typ av uppklarande beslut på misstänkt person

1.1.5 Referenstider

Preliminär statistik över uppklarade brott publiceras varje halvår, slutlig statistik publiceras årligen. Referenstiden avser tidpunkten för det uppklarande beslutet, vilket innebär att brottstillfället kan ligga före referenstiden.

1.2 Fullständighet

Se punkt 2.2.2 Ramtäckning.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i statistiken över uppklarade brott är på det hela taget god och återspeglar väl det totala antalet uppklarade brott. Det finns dock anledning till försiktighet då analyser av detaljer i statistiken skall göras.

Våren 2014 publicerar Brå en kvalitetsstudie av tillämpningen och redovisningen av de beslutskoder som används för tekniskt uppklarade brott. Preliminära resultat från studien visar på problem med definitionen av tekniskt uppklarade brott. Dels finns gränsdragningsproblem mellan de beslutskoder som i statistiken redovisas som ouppklarade brott och de som redovisas som tekniskt uppklarade. Dels används de olika beslutskoderna som redovisas som tekniskt uppklarade brott inte enhetligt på olika polismyndigheter.

Resultatet av förstudien visade även den att beslut som räknas som uppklarande används på olika sätt, vilket innebär att försiktighet bör iakttas vid jämförelser av övriga uppklarade brott och personuppklarade för olika län.

2.2 Osäkerhetskällor

Felkällorna kan härledas till olika uppfattningar om hur olika koder ska tillämpas.

2.2.1 Urval

Ej relevant.

2.2.2 Ramtäckning

Statistiken mäter den brottslighet som anmäls till och registreras av polisen (rampopulation). Den faktiska brottsligheten är alltså för många brottstyper betydligt mer omfattande än vad som framgår av den officiella statistiken. För dödligt våld (mord, dråp och misshandel med dödlig utgång) är den faktiska brottsligheten dock lägre än den registrerade.

Kvoten mellan det faktiska antalet brott och det anmälda (synliga) antalet brott kallas för mörkertalet. Mörkertalet varierar för olika brottstyper, vilket medför att statistiken över anmälda brott ger olika bra bild av brottsligheten. Avgörande för om ett brott blir registrerat är dels möjligheten att upptäcka brottet, dels viljan att anmäla brottet till polisen.

Vissa brott har ett definierat offer för brotts handlingen s.k. offerbrott. För att brottet skall komma till polisens kännedom förutsätts att offret, ett vittne eller någon annan person som känner till handlingen, beslutar sig för att anmäla brottet. Ofta är det offrets vilja att anmäla brottet (anmälningsbenägenhet) som avgör om det blir registrerat som brott. Anmälningsbenägenheten kan t.ex. vara beroende av skadans grovhet, relationen mellan offer och gärningsman, försäkringsskydd m.m.

Vissa brott registreras i samband med att de upptäcks som ett resultat av polisens, tullens eller andra myndigheters arbetsinsatser s.k. spanings- och ingripandebrott. För dessa brott speglar antalet anmälda brott och upplösta brott i första hand myndighetsaktiviteter.

Att det finns ett mörkertal är oftast av mindre betydelse då man studerar brottsutvecklingen. Om mörkertalet är stort eller litet spelar inte så stor roll förutsatt att det är något så när konstant. Om mörkertalet är konstant över tid följer den anmälda brottsligheten samma utveckling som den faktiska brottsligheten. Mörkertalet kan dock förändras över tid till följd av förändringar i allmänhetens och olika institutioners anmälningsbenägenhet och förändringar i den polisiära verksamhetens omfattning eller inriktning.

2.2.3 Mätning

Uppgifterna i registret bygger på de uppgifter som polisen och åklagarna registrerar i sina system. Statistiken över upplösta brott bygger på beslutskoderna, därför är också kvaliteten i beslutskoderna viktig för statistiken.

Skillnader förekommer angående olika polismyndigheters användning av olika beslutskoder. De tydligaste skillnaderna finns i besluten ”Annat” och ”Brott kan ej styrkas”. Försiktighet bör därför tas vid jämförelser mellan olika län eftersom beslut som räknas som upplösta används på olika sätt.

2.2.4 Svartsbortfall

Ej relevant.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifter från polismyndigheterna och åklagarna levereras löpande till Brå. Eftersom materialet handhas av flera olika personer kan fel uppstå i hanteringen eller bearbetningen av materialet. För att undvika sådana fel utförs flera olika kontroller av materialet.

När materialet tagits emot körs kontrollprogram där olika rimlighetskontroller görs, bland annat kontroll av antalsräkningen av brott, validitetstest och olika logiska kontroller. Felaktigheter rättas och kontrollprogrammet körs ett antal gånger tills materialet kan godkännas. En slutlig kontroll av att materialet med ytterligare rimlighetskontroller görs dessutom efter att statistiktabellet har framställts.

2.2.6 Modellantaganden

Ej relevant.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Ej relevant.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningsfrekvens

Statistiken över uppklarade brott redovisas per halvår och år.

Publiceringsfrekvens

Preliminär statistik över uppklarade brott publiceras per halvår. Preliminär halvårsstatistik över uppklarade brott avseende senaste redovisningsperiod framställs och publiceras på Brås webbplats. Den finns dessutom tillgänglig hos Brå.

Slutlig statistik över uppklarade brott publiceras årsvis.

Uppgiftsinsamlingsfrekvens

Statistikunderlaget avseende uppklarade brott levereras dagligen till Brå.

3.2 Framställningstid

Preliminär halvårsstatistik över uppklarade brott publiceras cirka tre månader efter referensperiodens utgång.

Definitiv statistik över uppklarade brott publiceras cirka tre månader efter referensårets utgång.

3.3 Punktlighet

Omorganisationer och omläggningar i uppgiftslämnarnas administrativa rutiner och omläggning av Brås produktionssystem har ett fåtal gånger orsakat störningar i produktionen och vissa förseningar av publiceringen.

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Brottsstatistiken har förts sedan 1950. Statistikens jämförbarhet påverkas av bl.a. omläggningar i statistikrutiner, förändringar i lagstiftning, fördelning av polisens resursinsatser, ändrade försäkringsrutiner m.m.

Omläggningar i statistikrutiner

Statistikrutinerna för anmälda brott har ändrats vid flera tillfällen, t.ex. genom ny insamlingsteknik eller nya redovisningssätt. Större förändringar har genomförts följande år:

År 1965 förstatligades polisväsendet och en rad förändringar genomfördes. Diarieföringen gjordes enhetlig och ett nytt system för statistikframställningen infördes. Dessa förändringar torde i hög grad ha påverkat statistiken.

År 1968 genomfördes ännu en omläggning av statistiken samtidigt som man införde ADB inom polisväsendets rapporteringssystem. Den innebar bl.a. att brottsredovisningen blev mer detaljerad, framför allt för förmögenhetsbrott, samt att det blev möjligt att framställa statistik över misstänkta personer. Allmänt sett antas dessa förändringar ha medfört att de uppgifter som lämnas till statistiken numera är mer tillförlitliga.

År 1975 infördes nya regler för kodning och antalsräkning av brott samtidigt som ADB-systemet för statistiken förändrades i grunden. Det är inte klarlagt i vad mån denna omläggning påverkat jämförbarheten.

Under 1990-talet införs successivt datoriserade rutiner för brottsanmälan i samtliga polisdistrikt, det s.k. RAR-systemet, samtidigt som polisväsendet omorganiserar. Detta har i viss mån påverkat statistiken, särskilt då det gäller regionala uppgifter.

Vid slutet av år 1999 påbörjades en större omläggning hos Rikspolisstyrelsen (RPS) av de system som levererar uppgifter till statistiken. Med anledning av detta har Brå gjort stora omläggningar av sitt statistiksystem och inhämtar numera uppgifter om anmälda brott direkt från polisens ärendesystem. Dessa omläggningar kan ha påverkat statistiken under åren 1999 och 2000. Bland annat kan trafikbrotten ha påverkats av omläggningen.

Fram till slutet av år 1999 registrerade beslut som berörde personer, som varit skäligen misstänkta för brott, på ett blankettset (personblad) av både polis och åklagare. I slutet av år 1999 slopades personbladet i samband med systemomläggningen av registren inom rättsväsendet. Analyser tyder på att effekterna av omläggningen är marginella för det totala antalet uppklarade brott. De kan dock vara olika för olika typer av brott.

Under år 2007 införde åklagarmyndigheten ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra) som ersatte tidigare system (Brådis och Envis). Förbättringen i statistiken över anmälda brott till följd av systemomläggningen berör brott som vanligtvis anmäls direkt till åklagaren, såsom skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott (11 kap. BrB). Ändringen innebär att även information om brott som saknar en misstänkt person levereras till Brå. Samtliga anmälda brott i dessa kategorier ingår därmed i statistiken från och med 2007. Tidigare år redovisades endast anmälda brott där det fanns en skäligen misstänkt person. Detta har medfört att det från och med 2007 redovisas betydligt fler anmälda skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott jämfört med föregående år. I och med införandet av det nya ärendehanteringssystemet (Cåbra) kunde Ekobrottsmyndigheten förbättra antalsräkning och registrering av de anmälda brotten. Ekobrottsmyndigheten övergick till en mer extensiv antalsräkning, i enlighet med anvisningarna i Kodning av brott, som innebär att användare nu registrerar ett brott för varje deklaration eller räkenskapsår. I tidigare praxis registrerades endast ett brott oavsett antal deklarationer och utan hänsyn till hur många räkenskapsår som omfattades. Förändringen genomfördes under 2008 och var då på ungefär motsvarande nivå som innan år 1998. Brå kan nu redovisa samma typ av information när det gäller anmälda skatte- och borgenärsbrott som innan år 1998. Även uppläringsprocenten för dessa brott påverkas av förändringen då antalet anmälda brott ingår i beräkningen av detta mått. Effekten blir att uppläringsprocenten för år 1998-2006 är högre jämfört med åren innan 1998 eller efter 2006 då färre anmälningar räknades med i statistiken. Uppklaringsprocenten för skatte- och borgenärsbrott år 2007 och framåt är därför inte jämförbar med åren 1998-2006.

År 2009 gjordes en ändring i Brås statistiksystem. Förändringen gäller en regel som begränsar inläsning av olika beslut som tas på registrerade misstankar. Regeln togs fram mot bakgrund av förhållanden som ej längre gäller och har därför tagits bort. Efter ändringen medges inläsning av samtliga beslut som tagits på registrerade misstankar. Regeln påverkade endast de beslut på misstankar som levereras till Brå via polisen. Eftersom de flesta misstankar levereras från Åklagarmyndighetens system har borttagandet av regeln inte påverkat statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer mer än

marginellt år 2009.

År 2010 gjordes anpassningar i Brå:s statistikdatabas som följd av Åklagarmyndighetens införande av Cåbra. Syftet med anpassningarna var att förbättra tillförlitligheten i antalsräkningen av anmälda brott som registrerats hos Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten. I Cåbra har en unik brottsidentitet (BID) införts som ger bättre möjligheter att identifiera och följa upp enskilda brott. Det gäller till exempel brott som av administrativa skäl flyttas mellan olika ärenden eller åklagarkammare. Analyser efter anpassningen till den unika brottsidentiteten visar att antalet anmälda brott har varit underskattade sedan systemskiftet hos Åklagarmyndigheten. Inverkan på statistiken över uppklarade brott totalt sett är marginell, men märkbar för statistiken över uppklarade borgenärs- och skattebrott där det finns en misstänkt person. År 2008 tillkom cirka 16 procent fler personuppklarade skattebrott samt 2 procent fler personuppklarade borgenärsbrott som en effekt av anpassningen. För 2009 var motsvarande värden 25 respektive 6 procent. Jämförelser av uppklarade skattebrott 2007-2010 är därför inte relevanta, och man bör även vara försiktig när det gäller jämförelser av borgenärsbrott under dessa år.

Under hösten 2012 infördes i Polisens ärendehanteringssystem en mer finfördelad modell för att ange skäl och motivering gällande beslut som tas under utredningen, exempelvis om att lägga ned förundersökningar eller att slutredovisa till åklagare. Detta möjliggjordes genom att kodningsstrukturen som Åklagarmyndigheten använder sedan 2007 anpassades för att passa både Polisens och Åklagarmyndighetens verksamhetsbehov. Denna förändring kan potentiellt påverka statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer, där effekten framförallt torde återfinnas i de fall där besluten i huvudsak tas av Polisen. Det gäller beslut som benämns som tekniskt uppklarande, t.ex. redovisningskategorierna Brott kan ej styrkas, Gärningen ej brott och Misstänkt ej fyllt 15 år. Brå kommer att utreda vilken påverkan införandet av de nya alternativen har på den officiella statistiken. Innan dessa analyser är färdiga är det viktigt att iakta en ökad försiktighet då statistiken tolkas.

Under 2012 genomförde Åklagarmyndigheten och Polisen anpassningar av sina ärendehanteringssystem för att uppfylla de krav på informationsutbyte, som myndigheterna i rättsväsendet beslutat om inom samordningen för Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF). Åklagarmyndigheten driftsatte sitt anpassade system i december, medan Polisen succesivt införde förändringarna i de 21 polismyndigheterna under perioden september till december. Förändringarna innebär bland annat förbättrade möjligheter att spåra hanteringen av enskilda brott och brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten och Polisen. En annan förändring är att grundinformation som anges i registreringen av brott och misstänkta personer har standardiserats. Ytterligare förändring som kan ha en betydelse för statistiken över anmälda brott är bland annat tekniska förändringar i hur brott registreras. Brå har inlett ett arbete med att analysera vilka effekter som förändringarna har på brottsstatistiken. Innan analyserna är klara är det viktigt att vidta en ökad försiktighet då statistik över anmälda brott, uppklarade brott och misstänkta personer tolkas.

För att säkerställa att samtlig relevant information om redovisningsperioden inkommit görs uttaget av den slutliga statistiken normalt två månader efter

årsslutet. För den slutliga statistiken år 2012 har dock denna period kortats till en månad. Orsaken är att Polisen under februari införde anpassningar av sina ärendehanteringssystem (RAR och PUST) mot bakgrund av den utveckling som sker inom RIF och det har inte varit möjligt att utföra de tester annat arbete som är nödvändigt för att säkerställa kvaliteten av informationsöverföringarna innan publiceringen av den slutliga statistiken år 2012. Påverkan på den slutliga statistiken 2012 på grund av den kortare uppföljningsperioden beräknas vara ytterst marginell. Hade en längre uppföljningsperiod kunnat tillämpas så skulle mindre än 0,001 procent ytterligare personupplärade brott inkommit och tekniskt upplärade brott i motsvarande omfattning.

Under februari 2013 driftsatte Polisen ett nytt ärendehanteringssystem (Siebel-Pust) som ersatte Polisens tidigare ärendehanteringssystem Pust. Det nya ärendehanteringssystemet hade vid driftsättningen brister, vilket inneburit att det använts i begränsad omfattning av polismyndigheterna. Brå har samarbetat med Polisen och Åklagarmyndigheten för att omhänderta och avhjälpa bristerna i systemet. Det större systemskifte som införandet av Pust utgör kan ge effekter som inledningsvis är svåra att överblicka. Det kan bland annat handla om tekniska faktorer, inläring hos användarna och förändrade arbetssätt. Brå kommer löpande bevaka de eventuella effekter som systemskiftet bedöms kunna ha på statistiken. Bristerna bedöms i nuläget endast ha en mindre påverkan på statistiken totalt sett. En generell rekommendation är dock att iakttä en ökad försiktighet vid analyser av utvecklingen av de brottstyper som hanteras i Siebel-Pust, nämligen ringa stöldbrott (snatteri), ringa narkotikabrott (eget bruk och innehav), knivlagen, sjöfylleri (inkl. grovt) samt trafikbrott som t.ex. rattfylleribrott och olovlig körning. Övriga brottstyper hanteras fortfarande i en RIF-anpassad version av ärendehanteringssystemet RAR.

I och med driftsättningarna av Siebel-Pust samt den RIF-anpassade versionen av ärendehanteringssystemet RAR infördes under våren 2013 unika identiteter på brott och brottsmisstankar. Unika identiteter gör det möjligt att följa exempelvis ett brott genom rättskedjan. Identiteterna som har införts som en del av utvecklingen inom samordningen för Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF), har lett till att en mer exakt beräkning av antalet upplärade brott i statistiken kan göras. Analyser visar dock att införandet av unika identiteter inte ger några större skillnader i resultatet, jämfört med det tidigare mindre exakta tillvägagångssättet att räkna personupplärade brott.

I och med driftsättningarna infördes också en ny beslutstruktur som erbjuder möjligheten till att ange en mer detaljerad information kring skäl och motivering för utrednings- och lagförings beslut. Det är samma beslutsstruktur som Åklagarmyndigheten använder sedan 2007. Denna förändring kan inverka på statistiken över upplärade brott och misstänkta personer, där effekten framförallt torde återfinnas i de fall där besluten tas av Polisen. Därför bör en viss försiktighet iakttas då statistiken tolkas. Brå kommer att utreda vilken inverkan införandet av den nya beslutsstrukturen har på den officiella statistiken, samt även vilka förbättringsåtgärder som därigenom möjliggörs.

Den första januari 2013 fick Polisen befogenhet att besluta om förundersökningsbegränsning, inom ramen för sitt förundersökningsledarskap. Detta har tidigare enbart varit förbehållet åklagarna. Det främsta syftet med förundersökningsbegränsning är att skapa utrymme för att tillgängliga utredningsresurser ska kunna användas på ett för samhället så effektivt sätt som möjligt.

En förväntad effekt av förändringarna är att fler brott avslutas med förundersökningsbegränsning istället för åtalsunderlåtelse. Eftersom beslut om

åtalsunderlåtelse räknas som personuppklarande, medan beslut om förundersökningsbegränsning inte gör det, innebär den förväntade effekten en minskning av såväl personuppklarade brott som i personuppklaringsprocenten. På grund av den huvudbeslutsprincip som tillämpas i statistiken kan en ökad användning av förundersökningsbegränsning även inverka på redovisningen övriga lagföringsbeslut (åtal och strafföreläggande) och leda till lägre nivåer för dessa. En viss försiktighet bör därmed iaktas vid tolkning av statistiken.

Förändringar i lagstiftningen

Ju längre tidsperioder som analyseras, desto troligare är det att förändringar skett i lagstiftningen som påverkar jämförbarheten över tid. Förändringarna gäller såväl nykriminalisering som avkriminalisering, nya definitioner av brott och nya sätt att antalsräkna brotten. En stor förändring genomfördes år 1965 då brottsbalken ersatte den tidigare gällande strafflagen.

I samband med sexualbrottsreformen år 2005 upphävdes Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster och straffbestämmelsen, köp av sexuell tjänst, fördes in i brottsbalkens 6 kap. om sexualbrott (6 kap. 11 § brottsbalken).

Den 1 augusti 2007 började bidragsbrottslagen, som inte tillhör brottsbalken, att tillämpas. Det innebär att brott som begicks från och med detta datum redovisas med nya rubriceringar och brottskoder. Under hela år 2007 redovisas dock dessa brott som bedrägerier under brottsbalken, trots att bidragsbrottslagen är en egen lag och inte tillhör brottsbalken.

Den 1 januari 2011 upphävdes Lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m och straffbestämmelsen, olovlig försäljning av teknisk sprit, fördes in i Alkohollagen (2010:1622).

Den 1 juli 2012 döptes Bestickning om till givande av muta och flyttade från 17 kap. BrB till 10 kap. BrB mutbrott ändrade namn till tagande av muta och flyttades från 20 kap. BrB till 10 kap. BrB.

Förändringar i fördelningen av polisens resursinsatser

För vissa brottstyper får förändringar i polisens resursinsatser **särskilt** stor betydelse. Det gäller för de brott där det finns ett starkt samband mellan polisens resursinsatser och antalet anmälda brott, så kallade spaningsbrott. Exempel på sådana brott är narkotikabrott och trafikbrott.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

En gemensam standard för att kunna göra internationella jämförelser saknas för närvarande.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Övrig statistik inom rättsväsendet (t.ex. personer lagförda för brott) kan användas för att ge en bild av brottsligheten från ett annat perspektiv. Ett annat sätt att belysa brottsligheten är genom så kallade offerundersökningar. I offerundersökningar tillfrågas ett urval av människor om de varit utsatta för brott. Sådana undersökningar har utförts av SCB, Brå m.fl.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Slutlig statistik över uppklarade brott ges ut årligen. Den kan hämtas från Brås webbplats www.bra.se eller kan kostnadsfritt beställas från Brå, Information och förlag, Box 1386, 111 93 Stockholm, tfn 08-401 87 00, fax 08-411 90 75.

Preliminär statistik över uppklarade brott ges ut halvårsvis.

Statistiken publiceras årligen i Brås publikation Kriminalstatistik.

Kriminalstatistik 2012 (Brå-rapport 2013:18) kostar 344 kronor och kan beställas från Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm, tfn 08-598 191 90, fax 08-598 191 91, e-post order.fritzes@nj.se.

Den kan också laddas ner kostnadsfritt från Brås webbplats (www.bra.se).

Både den slutliga och den preliminära statistiken presenteras på Brås webbplats: www.bra.se. Där finns även historiska uppgifter på länsnivå.

Enstaka tabeller över brottsstatistik kan kostnadsfritt beställas från Brå via kontaktpersonerna för statistiken eller Brå, Information och förlag, Box 1386, 111 93 Stockholm, tfn 08-401 87 00, fax 08-411 90 75.

Vissa tabeller publiceras i SCB:s publikationer Statistisk årsbok

5.2 Presentation

Pressmeddelanden ges ut i samband med att preliminär halvårsstatistik första halvåret och helårsstatistik publiceras.

Statistiken över uppklarade brott både halvårsstatistik och definitiv årsstatistik publiceras på Brås webbplats med sammanfattning, kommentarer och diagram samt färdiga tabeller i hela landet och länen. Halvårsstatistiken består av färre tabeller och kortare sammanfattning än helårsstatistiken. På webbplatsen finns även definitioner samt förklaringar och anvisningar till hur man tolkar statistiken.

Årsboken Kriminalstatistik innehåller en kortare beskrivning av statistiken med kvalitetsdeklaration och ett 70-tal tabeller. Cirka 6 tabeller rör statistiken över uppklarade brott. Boken omfattar cirka 310 sidor.

5.3 Dokumentation

Dokumentation om brottsstatistiken finns i olika typer av arbetsmaterial.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Den statistik som publiceras redovisar fördelningen av uppklarade brott efter vissa variabler och vissa indelningar av dessa. Statistik presenterad på annat sätt och efter andra av de variabler som lagras i databasen (se avsnitt 1.1.1) kan specialbeställas. Kostnader för detta uppgår till cirka 785 kr per arbetstimme för framställningen. Vissa uppgifter är dock sekretesskyddade.

5.5 Upplysningstjänster

Upplysningar om statistiken och dess innehåll kan fås från

- Brås Enhet för Rättsstatistik, Brå, Enheten för Rättsstatistik, Box 1386, 111 93 Stockholm, tfn 08-401 87 00, fax 08-411 87 53, e-post

linn.brandelius@bra.se

- Brås informationsenhet, Brå, Information och förlag, Box 1386, 111 93 Stockholm, tfn 08-401 87 00, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se
- Brås webbplats www.bra.se